

GeoCenter Møns Klint

GeoCenter Møns Klint ligger lige ved klintens kant. Centret formidler naturen på Møns Klint på vegne af Naturstyrelsen, med masser af guidede ture og i den store udstilling.

GeoCentrets udstilling er fyldt med oplevelser, som giver dig mere viden om klinten. Du kan opleve livet i kridthavet, gå igennem istidens gletsjere, deltage i aktiviteter og se 5 af landets bedste kunstneres bud på Møns Klints geologiske tilblivelse.

GeoCentret holder vinterlukket i perioden 1. november - påske. Henvendelse på tlf. 55 86 36 00 eller mail: geocenter@moensklint.dk. Læs mere om GeoCenter Møns Klint på www.moensklint.dk.

Information

På GeoCentret finder du også Møns Turistbureau. Her kan du søge information om andre seværdigheder, overnatningsmuligheder, spisesteder m.v.

I butikken "Orkidé" på GeoCentret kan du købe foldere, hæfter og bøger om naturen på Møns Klint.

Friluftsliv

På Høje Møn er der mulighed for mange former for friluftsliv. Men husk, at uanset hvordan du færdes på klinten og i den øvrige natur, så tag hensyn til både dyr, planter og andre naturgæster! Her er et udsnit af mulighederne:

- Vandreture overalt, f.eks. på de afmærkede vandreruter
- Ridning på ridestier
- Cykling på veje og stier, bl.a. "Kridtstien" mellem campingpladsen og GeoCentret
- Cykling på mountainbike-ruten (se særlig folder)
- Grill, bål og leg på picnicpladsen ved Havrelukke
- Overnatning på de primitive shelter-, overnatnings- og lejrpladser. Læs nedenfor om: "Aktiviteter, der kræver særlig tilladelse"
- Langsom kørsel med motorkøretøjer og knallerter på den store grusvej gennem Klinteskoven
- Tage hund med, hvis den er i snor

Aktiviteter, der kræver særlig tilladelse

Hvis du planlægger én af følgende aktiviteter på Høje Møn, så skal du søge om tilladelse først.

- Overnatning på shelterpladsen syd for Storeklint
- Overnatning på primitiv lejrplads på Lille Ørnebjerg
- Enhver form for kommerciel aktivitet
- Alle natlige aktiviteter
- Alle postløb og orienteringsløb
- Andre aktiviteter med over 50 deltagere

Ansøgning sker på www.naturstyrelsen.dk. I den private del af skoven skal søges på mail: klinholm@klinholm.dk. Er du i tvivl: Spørg Naturstyrelsen eller GeoCenter Møns Klint.

Velkommen til Møns Klint

Møns Klint er et helt enestående naturområde, ikke blot i Danmark, men også på verdensplan. Denne folder giver dig basisviden om klinten og det smukke landskab bagved, Høje Møn, og du kan få overblik over de mange muligheder for spændende oplevelser. **Naturstyrelsen og GeoCenter Møns Klint ønsker dig rigtig god fornøjelse!**

"**Høje Møn-fredningen**". I 1983 blev hele Møns Klint og naturområderne bagved klinten fredet. Fredningens formål er at beskytte de store naturværdier og sikre de besøgendes adgang til naturen. Den mest håndgribelige bestemmelse i fredningen er, at det ikke er tilladt at plukke blomster. Det er for at undgå, at man kommer til at plukke af de mange sjældne planter.

Natura 2000. Alle medlemsstaterne i EU har udpeget en lang række naturområder til særlig beskyttelse af sjældne naturtyper og arter. Møns Klint og Høje Møn er udtaget som sådan et Natura 2000-område. De vigtigste naturtyper og arter, der skal beskyttes her er:

- Klinter eller klipper ved kysten
- Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)
- Bøgeskove på kalkbund
- Vandrefalk

Læs mere om Natura 2000 på www.vandognatur.dk

Miljøministeriet ejer ca. 510 ha skov og ander naturarealer på Høje Møn. De administreres af Naturstyrelsen, Storstrøm Arealforvaltning. Find flere oplysninger på www.nst.dk.

ADVARSEL- FARE FOR SKRED

Møns Klint er et stykke levende natur. Skred og nedstyrtninger kan forekomme overalt på klinten - året rundt, men specielt i tørtidsperioder, i perioder med stor nedbør og efter længere tørkeperioder. Det kan derfor være forbundet med livsfare at færdes både på klintens top nær klintekanten, og på stranden nedenfor klinten. Det er ikke alene forbudt, men også forbundet med livsfare for dig selv og andre

- at klatre på klinten uden for trapper og stier
- at kaste sten og andre genstande ud over kanten

Afspærringer skal altid respekteres! Al færdsel i området sker på eget ansvar!

• Møns Klint

Vandreture nr. 53

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

www.moensklint.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Møns Klint og Klintholm

Vandrefalken - verdens hurtigste dyr

På Møns Klint kan du være heldig at se verdens hurtigste dyr - vandrefalken. Den lever udelukkende af fugle fanget i luften, ofte duer og store. Den jager sit bytte med op til 180 km/t og rammer med voldsom kraft. Vandrefalken kan flyve over 300 km/t når den styrtdykker i luften, hvilket gør den til verdens hurtigste dyr. Efter at have været forsvundet fra landet i 30 år, yngler vandrefalken igen på Møns Klint, som et af de få steder i Danmark. Den bruger en naturlig grotte eller pynt på de stejle kridtklinter mod Østersøen som redeplads. Spørg på GeoCenter Møns Klint hvor du bedst kan observere fuglen.

Timmesøbjerg

På Timmesøbjerg vokser de ældste bøgetræer i Danmark, nogle er mere end 400 år gamle. Timmesøbjerg gemmer også på noget, der er langt ældre. Den opmærksomme vil opdage et voldanlæg på de nord- og vestlige sider af "bjerget". De syd- og østlige sider er så stejle, at det ikke har været nødvendigt at lave volde som forsvarsanlæg.

Det antages, at Timmesøbjerg har været en tilflugtsborg fra den sidste del af jernalderen,

400 - 800 år e.kr. - den periode der også kaldes folkevandringstiden. Her har klanerne rejst rundt i Europa, og på deres vej har de ofte været på togt. Når fremmede både viste sig ude på Østersøen, har folkene på Østmøn sandsynligvis søgt tilflugt på Timmesøbjerg.

Orkidéer/flora

Møns Klint er et af de steder i Danmark, hvor man kan opleve flest forskellige planter. Af Danmarks ca. 45 vilde orkidéarter kan man her nyde synet af hele 18 forskellige. Jordens høje indhold af kalk er årsag til, at du i dag kan finde disse fascinerende og ofte smukke planter i området. De findes fortrinsvis på overdrevene Høvblege og Jydelejet samt i Klinteskovene. Alle planter på Møns Klint er fredede. Man må ikke plukke eller grave dem op.

Så nøjes med at nyde synet af orkidéerne og alle de andre sjældne planter. Der er udgivet flere foldere og hæfter om orkidéer på Møn. De kan købes på GeoCenter Møns Klint.

Sortpletlet Blåfugl

Som det eneste sted i Danmark kan du på Høvblege opleve sommerfuglen, Sortpletlet Blåfugl. Den er ekstremt kræsen med valg af levested, og er derfor uddød i resten af landet. Hunnen lægger sine æg på enten Timian eller Merian. Ud af ægget kravler larven, som de første uger spiser af plantens små skud. Herefter lader den sig falde ned på jorden. Her ligger den og venter på, at en Rød Stikmyre finder den. Sommerfuglelarven udskiller dufte, som får myren til at tage den med ned i myretuen. Herved får larven lov at være i fred, da den udskiller et sukkerholdigt sekret på bagkroppen. Det labber myrerne i sig, ligesom de gør med bladlus. Larven lever resten af sommeren, efteråret, vinteren og foråret hos myrerne, hvor den spiser sig tyk og fed i myrernes egne larver. Til sidst forpupper den sig og kravler i juli måned op af myretuen som en færdig udklækket sommerfugl. Nu har den kun ganske kort tid til at sværme, pære sig, lægge æg og dø, inden livet går videre for den næste generation.

Geologi

For ca. 70 mio. år siden var der hav, hvor Danmark ligger i dag. Havet var lunt, og der levede en masse forskellige dyr og mikroskopiske alger i det. Mange af algerne havde en skal af kalk. Skallerne blev gennem millioner af år aflejret til et tykt lag af kridt på havets bund.

De næste mange år ebbede livet i kridthavet ud, dinosaurerne uddøde, kontinenterne hævede sig og bjerge blev skabt. Den gamle kridthavbund blev hævet op over havet, inden den sidste istid nåede Danmark for ca. 12.000 år siden.

Isen, der i den sidste istid trængte ned over Danmark, skrællede enorme flager af den gamle kridthavbund. Flagerne var op til 50 meter tykke og blev bukket, foldet og skubbet sammen, som ved et kæmpemæssigt harmonika-sammenstød og dannede Høje Møn. I kridtlagene er der sorte striber af flintesten. Disse striber viser, hvordan lagene er blevet foldet under isens enorme tryk.

Efter at isen smeltede bort, er der gennem tiden sket større eller mindre skred, som efterhånden har dannet klinten, som vi kender den i dag. I gennemsnit forsvinder der ca. 2-4 cm. af klinten om året, så om ca. 50.000 år er hele Høje Møn eroderet bort.

Snyd ikke dig selv for et besøg i GeoCentret - en moderne interaktiv udstilling der overrasker.

Fossiler

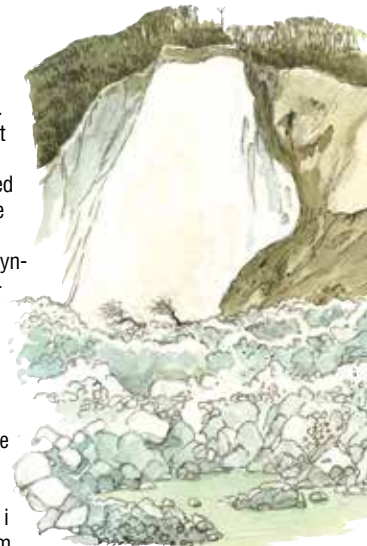
Kridtet på Møns Klint er gamle skeletrester fra livet i havet for cirka 70 millioner år siden. I havet levede blæksprutter, søpindsvin, muslinger, alger og en masse andre dyr. Mange af arterne er uddøde i dag, men i kridtet og på stranden kan du finde forstenede rester af dyrelivet for 70 mio. år siden. De mest almindelige fund er vættelys og søpindsvin. Vættelys er en del af ryg- skjoldet på en blæksprutte. Søpindsvin finder man typisk med krop og pigge hver for sig. De fleste fossiler findes i kridt, men forekommer også i flint.

Skred

Møns Klint er en dynamisk kystnatur, som året rundt er påvirket af vind og vejr. For alle vore kyster gælder, at de konstant er under forandring, udsat for havets kræfter og erosion. Sådan er det også med Møns Klint. Skred udløses ofte efter store nedbørsmængder eller ved frostsprængninger. På Møns Klint er der størst sandsynlighed for skred i vinter- og forårsmånederne. Men de kan forekomme året rundt. Kliteskred forekommer enten ved at stumper/blokke af kridt løsner sig og falder ned, eller store mængder regnvand skyller mudder, ler, kridt mv. ned i havet. Begge typer forekommer hvert år i mindre mængder, og med års mellemrum sker der større skred.

I januar 2007 faldt pynten Store Taler i havet og skabte en halvø mere end 300 m. ud i havet. Et skred i den størrelse sker ikke ofte, men mindre skred der falder 30-50 meter ud i vandet er ikke unormale. De halvøer der dannes ved kliteskred vaskes væk af havets bølger og strøm.

Som altid i naturen sker færdsel på eget ansvar. Så du skal bruge din almindelige sunde fornuft og så nyde et storslået naturfænomen i verdensklasse.

Vandreruter

1 Liselund Park, 2,5 km

Liselund Park er et romantisk haveanlæg fra slutningen af 1700-tallet. Anlagt af Antoine de la Calmette som en kærlighedsgave til sin hustru, Lisa.

Du kan fornemme en særlig stemning i Liselund Park. Den forfinede måde at arrangere naturen på, der var populær i slutningen af 1700-tallet: De bløde linjer, søerne, de eksotiske træer, de små bygninger. En total arrangeret "natur", - helt i kontrast til den mere vilde natur på Møns Klint.

Gå en tur rundt i parken, ned omkring Skriversøen, op over Kragehøj og tilbage i parken igen. Hvis du har tid, kan du tage strand-turen ned ad trapperne gennem Djævlekløften. Du kan også tage på rundvisning i det gamle Liselund Slot. Der er opslag om tid og pris på bagsiden af slottet.

Liselund forvaltes af Nationalmuseet, www.natmus.dk. Bemærk på skiltene, at der er særlige regler for ophold i parken.

2 Jydelejet, 3,3 km

Jydelejet nord for Klinteskoven er en blød afrundet dal, der med spredte grupper af bøge, enebær og andre buske skærer sig ind i landskabet bag klinten. Kreaturer har i århundreder afgræsset området og herved fjernet næring og kun pletvist tilført lidt igen. Kridtet ligger lige under jordoverfladen, og det betyder, at der her findes et meget stort antal forskellige og sjældne planter, bl.a. orkidéer. En skøn rute er at gå ned igennem Jydelejet til klintekanten.

Gå videre sydpå langs klintekanten og nyd en storslået udsigt fra Lille Taler og resterne af Store Taler, som skred i havet i januar 2007. Følg stien forbi Hylledals Slugt, hvor imponerende mængder af ler, sand og kridt hvert år vaskes ud med regnen ad den smalle slugt mod stranden.

Turen gennem Klinteskoven giver dig ro til at fordøje alle indtrykkene. Aborrebjerg er Møns højeste punkt, 143 meter over havet. Her kan du virkelig nyde udsigten. Du kan være heldig at se helt til Stevns i nord og Farøbroerne og Mønsbroen mod vest.

3 Havrelukke, 3,0 km

Du kan opleve alt hvad Møns Klint er kendt for på Havrelukke-turen: Skoven, overdrevet, klinten, fortidsminderne, blomsterfloret, fuglelivet og freden.

Start ved Havrelukke picnic-plads og gå ned gennem Grimdsdalen. Skoven her er såkaldt urørt skov. Der er mange døde træer der står eller ligger, og er levested for insekter, mosser og svampe. Allerede i det åbne overdrev ved Havrelukke, men også i Grimdsdalen, er jordbunden af kridt, og dermed grobund for en sjælden flora, bl.a. mange orkidéer.

Klinten ved Sandskredsfaldet er ikke så stejl som mange andre steder på Møns Klint. Men du kan nok finde en plet med god udsigt, hvor du kan sidde og nyde livet, - og måske se vandrefalken flyve forbi. Når du kommer op til Svantestenen, kan du dreje dig over, hvordan den store sten er landet her.

Det fortælles, at en svensk troldkvinde var arrig over at kristdommen bredte sig nordpå, så hun tog en svensk granitsten og slyngede den med sit strømpebånd mod Magleby kirke. Stenen ramte kirkens tårn, faldt tilbage og landede i Klinteskoven. Og det er ganske vist...

4 Møns Klint, nordlige rundtur til Røde Udfald-trappen, 2,7 km

Gå en tur nordpå fra GeoCenter Møns Klint for at se klintekantens højeste udsigt med 128 meters næsten lodret fald ned til stranden. Tidligere havde klintekanten på dette sted form som en stol. Her siger sagnet, at Klintekongens dronning sad og skuede ud over havet mens Klintekongen var på togt - heraf har stedet fået navnet Dronningestolen.

Fortsæt et par hundrede meter nordpå til Forchammers Pynt. Herfra er udsigten fantastisk. Nordpå kan du se flintelagens foldning i kridtet som bevis for istidens opskubning af klinten. Gå videre 100 m nordpå og se "Klintekongens ansigt" som en 10 m høj profil i klinten. På vejen til trappen ved Røde Udfald nydes skoven og de mange dejlige udsigtspunkter. På turen tilbage på stranden, går du på store banker af aflejrede flintesten. De er alle vasket ud af klinten gennem tiden og transporteres nu af vand og strøm nordpå rundt om Møn. På stranden har du en oplagt mulighed for at lede efter fossiler og flotte sten.

5 Møns Klint, sydlige rundtur til Grårygtrappen, 2,3 km

Hvis du ønsker at opleve lidt af Møns Klint både foroven og nede på stranden, er en tur forbi Gråryg en god idé. Fra GeoCentret går du sydpå ad klintestien, forbi resterne af Freuchens Pynt, som faldt i havet i 1998. Når du kommer til Sandfaldet og Sommerspirspynten, så nyd udsigten, storheden og stilheden, inden du fortsætter. Sommerspiret faldt i havet i 1988, men pynten er stadig værd at bemærke, da vandrefalkene ofte sidder her og holder udkig. På stranden mellem Grårygtrappen og Maglevandstrappen er der både partier med flintesten, blandede vandreblokke, fossiler og sandstrand. Beregn god tid til at lede efter fossiler, nyde udsigten og forcere trapperne med hhv. 468 og 497 trappetrin.

6 Klintholm Gods og Klinteskoven, 9,0 km

Turen rundt i den private del af Klinteskoven er lang. Men også fyldt med store natur- og kulturoplevelser. Du kan vælge at gøre turen kortere ved at gå på tværs. Se kortet.

Turen i Klinteskoven er præget af afvekslende skov af både løv- og nåletræ. Det skrappe terræn giver hele tiden nye oplevelser, og der er rige muligheder for at studere blomsterflor og fugleliv.

Husk på, at i den private skov er det kun tilladt at færdes på veje og stier! Og fra kl. 6 morgen til solnedgang.

Klintholm Gods har været i familien Scavenius' eje siden 1798. Også Møns Klint og den østlige del af Klinteskoven hørte under Klintholm Gods indtil området blev solgt til staten i 1980.

7 Høvblege, 2,2 km

Høvblege er et pragtfuldt område, hvis du sætter pris på blomster og sommerfugle. På de solbeskinne sydskråninger ligger kridtet helt oppe i jordoverfladen. Det betyder, at der her findes et af landets største antal forskellige og sjældne planter, også orkidéer. Sommerfuglen Sortpletet Blåfugl lever her, - som det eneste sted i Danmark.

Gå nordpå fra parkeringspladsen. På toppen nydes udsigten ud over Østersøen. Fortsæt igennem lågen ved indhegningen og giv dig herefter god tid. I foråret og sommeren blomstrer orkidéer og en masse andre smukke blomster. Nyd den fortættede stemning mellem de gamle enebærbuske på turen forbi Kongens Køkken og op til Kongsbjerg, der med sine 135 meter over havet byder på en formidabel udsigt.

Kridtstien

Cykel- og vandresti mellem Camping Møns Klint og GeoCenter Møns Klint. En behagelig tur gennem Klinteskoven, fri for biler og støv.

FARE FOR SKRED FÆRDELSE PÅ EGET ANSVAR
Skred sker hyppigst vinter og forår, men kan forekomme hele året rundt.

TÆNK på brandfaren
VÆRN om skoven og dens værdier
KAST IKKE affald i skoven
Det er IKKE tilladt at plukke eller opgrave planter

Signaturforklaring

- Offentlig vej
- Skovvej, åben for motorkørsel
- Skovvej, motorkørsel ikke tilladt
- Skovspor, sti
- Ridesti
- Dige
- Gravhøj
- Løvtræ
- Nåletræ
- Ager
- Eng, mose
- Overdrev/Slette/Park
- Bebygget område/Have

De lyse farvenuancer angiver arealer, der er privatejede.
De mørke farvenuancer viser arealer, der tilhører Miljøministeriet.

- Information
- Toilet
- Parkering
- Restaurant
- Picnic
- Shelterplads
- Primitiv overnatning/lejrlads
- Udsigt
- Afmærket vandresti
- Kridtstien, Cykel- og vandresti

